

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

Рослина була невинувата.

З цим погодилися всі. Проте, коли суддя оголосив це тонким голосом для протоколу, Терлу мало не заплакала від полегшення: після арешту вона найбільше тривожилася, що звинуватять рослину. Він не був винен. Лише вона. І вона постаралася це донести.

Терлу посунулася на стільці, дивлячись, як судові пристави виводять рослину-павука. Той здійняв вусик у її бік, і Терлу піднесла пальці до губ, а тоді — до рослини, що недавно стала розумною.

«Я не плакатиму».

Терлу не бажала плакати, коли те, що вона зробила, не було поганим. Так, дуже незаконним, але не *поганим*. До цього часу вона ще не пролила ні сльозинки, принаймні на людях, але зараз їй заважало голосно розридатись лише набурмосене обличчя, з яким прокурор дивився на неї, а також рука головної бібліотекарки, що лежала на її передпліччі, — єдина рука допомоги, яку їй простягнули в судовій залі, в прямому й переносному розумінні.

Прихилившись ближче, головна бібліотекарка Ріес Велк щепнула їй:

— Я подбаю про його безпеку й догляд. У нас він завжди матиме дім.

Терлу важко ковтнула.

«Я не плакатиму».

Вона напружено кивнула Ріес Велк на знак подяки, а тоді розвернулась обличчям до судді.

Той був закутаний у вишиту мантію, в якій здавався не схожим на скелет чолов'ягою з довгими тонкими кінцівками, а широким грибом із шовкових рюшів. Він нагадував Терлу рака-самітника з тих, що колись юрмилися на пляжах її рідного острова: його скарлючене тіло ховалося всередині опатної зовнішньої оболонки — тільки клешні зовні. Довелося підвести погляд, щоб побачити, як він сидить на помості, височіючи над обвинуваченою. «Наді мною», — тужливо подумала вона.

Суддю обрамляли вітражні вікна зі стилізованою мапою Імперії Островів Півмісяця, де кожен клаптик землі, прикрашений самоцвітами, розмістився на сапфірово-синіх шибках. Через це замість теплого бурштинового денного світла всю судову залу омивала легка синява, й тому всі розмальовані обличчя, що сердито глипали на Терлу з балконів обабіч помосту, здавалися ще холоднішими й непривітнішими. Все це мало на меті страшити та приголомшувати, і Терлу подумала, що це вельми ефективно.

Якщо суддя — рак-самітник, то вона устриця, вийнята з мушлі, розітнута й виставлена на поталу стихіям. Вона потермосила рукави туніки, яку їй дали. Туніка була з сірої бавовни, м'яка від використання й відверто завелика, і Терлу замислилася, скільки ще злочинців (набагато вищих на зріст) носили її до неї. Вона знала, який вигляд у ній має — схожа на дитину, що бавиться в перевдягання, а не на жінку, якій уже третій десяток років. «Або, якщо точніше, схожа на бурундука». Вона була низенька та приємно пухка, з великими очима, що завжди надавали їй дещо здивованого вигляду, круг-

лими щоками й мімічними зморшками довкола рота. Терлу була впевнена, що більше схожа на бурундука, ніж на злочинницю, — якби бурундуки були лавандово-сірі. Її мати мала фіалкову шкіру, тоді як батько був радше рожевий, і Терлу дістався симпатичний відтінок лавандового, що гарно пасував до сірої бавовни. Проте, хай який гарний і безневинний вигляд вона мала, це, вочевидь, анітрохи не впливало на хід справи. Терлу навіть спробувала приборкати свої кучері перед появою в суді — наче з приборканим волоссям здавала-ся б менш винуватою.

Але проблема полягала в тому, що вона *була* винна: наклала чари. Зібрала інгредієнти, пошукала слова заклинання, поміркувала, чи розважливо це, вирішила, що аж ніяк не розважливо, та все одно це зробила. Створила Каза, розумну рослину-павука, щоб він складав їй компанію в порожньому сховищі Великої Аліссіумської бібліотеки. Зробила собі друга, бо вже ні дня не могла прожити без друзів, так далеко від рідних, ізольованою в своєму тихому самотньому куточку бібліотеки, де можна було лише знайти спосіб витримати цю ізоляцію чи визнати, що їй не вдалося знайти собі місце, що вона помилилася, залипивши дім, і що її рідні та друзі правильно казали: вона ніколи не житиме добре в світі сама.

Терлу справді не думала, що хтось буде проти.

Вона нікому не нашкодила. Та навіть незручностей нікому не спричинила. Та й сам Каз зрадив, що живий, і був у захваті від того, що стане її супутником. Однак відвідувач, який помітив Каза, не зрадив і не прийшов у захват.

Користуватись магією дозволялося лише найбільшій еліті з-поміж чаклунів. Згідно з імператорським указом книги чарів, якими була наповнена Велика бібліотека, призначалися лише для них. Імператорський слідчий, що взявся за справу, не збирався робити з однієї бібліотекарки невисокого рангу виняток із правила. В ролі прокурора він красномовно доводив її винуватість.

Відверто кажучи, Терлу вважала, що йому не треба було доводити так завзято. Вона очевидно порушила закон: рослина-павук, що ходить і розмовляє, — це доказ, якого не можна не помітити.

Тож Терлу нітрохи не здивувалася, коли суддя оголосив:

— Терлу Перна, четверта бібліотекарка з другого поверху східного крила Великої Аліссіумської бібліотеки, вас визнано винною в незаконному використанні магії. Винесення вироку почнеться негайно.

Поряд із нею підвелася Рісс Велк.

— Прошу пом'якшити вирок.

Головна бібліотекарка, як і суддя, була закутана у вишитий шовк, але, на відміну від судді, мала такий вигляд, ніби їй і годиться носити такі розкішні шати. Вона була елегантною жінкою зі сріблясто-сивим волоссям, заплетеним у зачіску, що нагадувала ґрати на великих дверях зали Кінні. На її оніксових щоках були намальовані золотом символи, що вказували на принесені обітниці вшановувати історію, мудрість і знання Островів Півмісяця. Якби Терлу не знала, що Рісс годиться їй у бабусі, то гадала б, що вона просто не старіє.

Терлу вважала й за честь, і за велику дивовижу те, що така важлива й елегантна персона захотіла висловлюватися від її імені на суді над нею, тим паче коли вона *очевидно винна*.

— Бібліотекарка Терлу Перна не бажала завдати шкоди, — промовила Рісс Велк. Її голос розносився величезною залогою, доходячи до спірального купола вгорі. — До того ж вона не завдала жодної шкоди. Жоден громадянин не постраждав. Жодне майно не було пошкоджене. Нічого не було зламано, вкрадено чи втрачено. Її прорахунок не мав абсолютно жодних лихих наслідків. Тому я прошу, *благаето* цей суд виявити милосердя. Це її перше правопорушення, і вона навчилася на власній помилці. Вона більше не займатиметься магією. Я гарантую це особисто.

Терлу від подиву тихенько охнула. Це була приголомшлива заява: сама *головна* бібліотекарка обіцяє, що вона поводитиметь-

ся добре. Терлу почула, як чаклуни на балконі, що прийшли подивитися виставу, шепочуться й соваються в ложах — також явно здивувалися цій підтримці.

Підвівся прокурор. При цьому його шарлатова мантия зрябіла.

— Не має значення, що ви обіцяєте. Не має значення, чого бажала засуджена й що бажає робити після цього. Має значення реакція інших на цю справу. Якщо її покарання буде легким, то я гарантую, що в імперії матимуть місце нові випадки незаконного застосування магії й це не завжди обходиться без наслідків. Закликаю вас продемонструвати всім, хто розглядає можливість скористатися магією без належного дозволу, що закон є закон, а воля імператора не є слабкою.

— Милосердя — не слабкість, — заперечила Рісс Велк.

— Ваша честь, моя колега бажає, щоб ви посприяли зростанню заворушень...

Рісс втрутилася:

— Справа Терлу Перни не має жодного стосунку до...

Вони сперечалися між собою, доки суддя не підніс одну руку, схожу на ракову клешню.

— Я ухвалив рішення. Терлу Перна дістане зразкове покарання задля здоров'я та безпеки імперії.

Терлу відчула, як у неї пересохло в роті. Зчепила руки на колінах, зіжмакавши матерію туніки. «Зразкове? Що це значить? Що вони зі мною зроблять?»

— Її буде перетворено на статую й розміщено у Великій бібліотеці як пересторогу для всіх бібліотекарів, учених і відвідувачів, у яких може виникнути спокуса не скоритися закону.

Запала приголомшена тиша.

Терлу й не уявляла такої суворої кари — навіть близько. Вона затрусилася. Її серце забилося шалено, наче крильця колібрі.

Зазвучав бій барабанів, глибокий, низький, лункий — сигнал про винесення вердикту. Вона відчувала його кістками, кожен удар відлунював у всьому тілі.

Судова зала довкола неї наповнилася криками. Рієс Велк помчала до помосту, тимчасом як Терлу посунулася до спинки стільця та обхопила себе руками. Лише тоді, коли суддя виміг тиші, до неї дійшло: вона кричить, наче кролик, що помирає.

***

Далі все відбувалося швидко.

Терлу квапливо вивели з зали двоє судових приставів. Вона шпорталася, не в змозі згадати, як ставити одну ногу поперед другої. Всі крики затихли, наче її штовхнули під воду: їх притлумлював вихор власних думок.

Статуя.

Її перетворять на статую.

«Це буде боляче?»

«Я житиму?»

«Мене колись перетворять назад?» Суддя нічого не сказав про тривалість її покарання. «Це назавжди?» Ні, таке неможливо, чи не так? Це було б надто жорстоко. Та якби таке було неможливо, хіба суддя не встановив би термін? Вона ніколи не чула про таке покарання — а втім, вона також і не чула про жоден випадок, коли бібліотекар порушував заборону на використання магії для не-чаклунів. Позаяк у Великій бібліотеці зберігалося стільки книг чарів, вона не уявляла, як такої спокуси не виникло в жодного іншого бібліотекаря, та, можливо, вона перша, хто попався.

Терлу шкодувала, що не була обережнішою. Розумнішою.

Проте не шкодувала про зроблене. Якби вона не наклала чари, то Каза взагалі не існувало б, а він дуже радів, що живий. Вона нізачо не побажала б це скасувати. Терлу понадіялася, що Рієс Велк дотримає обіцянки — подарує рослині-павуку безпеку й щастя.

Пристави доправили її до чорної кам'яної зали у формі восьмикутника. Вона не мала ні вікон, ні освітлення, крім од-

ного канделябра посередині, осяяного дюжиною білих свічок, і там пахло лосем і паленими травами. Поряд із канделябром чекав бородань із запаленими щочками. Він тримав у блідих руках миску.

Терлу вмить його впізнала: чаклун з інгредієнтами для чарів.

І так само швидко усвідомила, що це означає: відстрочки не буде. Не буде милосердя в останню мить. Її покарання було визначено задовго до того, як суддя виніс вердикт.

Терлу витріщилася на чаклуна.

Тепер вона почувалася надто порожньою, щоб кричати чи плакати. Шкодувала, що не має часу подякувати Рієс Велк за спробу. Терлу справді високо оцінила її доброту.

— Переважність, — сказав їй чоловік.

Вона помітила на стільці складену туніку, бібліотечний однострій. Повагалась якусь мить, а тоді зняла сірий одяг і надягнула знайому блакитну форму четвертої бібліотекарки. Принаймні не зустрінеться з долею вдягнена як злочинниця. Вона замислилася, чи не є це також виявом доброти Рієс Велк, а чи вони просто хочуть, щоб зразкове покарання дісталось людині в однострої бібліотекарки. Чаклун байдужливо стежив за нею, і вона замислилася, що він робитиме, якщо вона спробує втекти. Терлу знала, що далеко не втече — поза сумнівом, за дверима стояли вартові, — і їй не хотілося, щоб він наклав чари під час її втечі. Якщо вже її перетворять на статую, то вона не хоче, щоб її лице застигло в страху. Вона хоче принаймні спробувати бути сміливою.

— Я житиму? — запитала Терлу.

Чаклун повагався.

— Так.

А тоді взявся до чарів.

Коли її кров сповільнилася й затверділа, коли повітря застрягло в горлі, коли очі застигли на місці, коли її плоть обернулася на відполіровану деревину, Терлу спало на думку: можливо,